ANDREJ KURKOV

ŠEDÉ VČELY

PŘELOŽIL LIBOR DVOŘÁK

Šedé včely

Vyšlo také v tištěné verzi

Andrej Kurkov

Šedé včely – e-kniha
Copyright © Paseka, 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ANDREJ KURKOV

ŠEDÉ VČELY

PŘELOŽIL LIBOR DVOŘÁK

Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky

ANDREJ KURKOW: SERYE PCHELY
First published in 2018
Copyright © 2019 by Diogenes Verlag AG, Zurich
All rights but Russian and Ukrainian reserved
Translation © Libor Dvořák, 2023

ISBN tištěné knihy 978-80-7637-419-5
ISBN ePUB: 978-80-7637-495-9
ISBN MOBI: 978-80-7637-496-6
ISBN e-pdf: 978-80-7637-497-3

1

Chlad vzbudil Sergeje Sergejiče kolem třetí hodiny ranní. Kamínka se skleněnými dvířky a dvěma plotýnkami na vaření, která si vlastníma rukama postavil podle nákresu v časopisu Milovaná chata, žádné teplo nevydávala. Dva plechové kbelíky, stojící vedle nich, byly prázdné. Potmě sáhl do toho bližšího, ale prsty narazily jen na uhelný prach.

„No nic!“ zabručel rozespale. Natáhl si kalhoty, holými chodidly vklouzl do pantoflů, jež si nožem vyřízl ze starých válenek, přes ramena přehodil kožich, popadl kbelíky a vyrazil z domu ven.

Zůstal stát za kůlnou u hromady uhlí. Lopatu očima našel snadno, na dvoře bylo mnohem světleji než v domě. Uhlí začalo dutě bušit do dna kbelíků. Jakmile se ale vytvořila první vrstva, zvuk ustal a dál už se uhlí vršilo skoro nehlučně.

Kdesi daleko vypálilo dělo. Po nějaké půlminutě byl slyšet další výstřel, ale vypadalo to, že se ozývá z druhé strany.

„Že by pitomci nemohli dospat? Nebo se potřebujou vohřát?“ broukl nespokojeně Sergejič.

Pak se vrátil do temného domu. Zapálil svíčku. Do nosu ho doslova udeřila její příjemná, teplá medová vůně. Uslyšel tiché a důvěrně známé uklidňující tikání budíku, stojícího na úzkém dřevěném parapetu.

V kamnech zbývala ještě trocha žhavého popela, ale bez papíru a dřevěných třísek by zvenku přinesené ledové uhlí nezapálil. Teprve když se za začazeným sklem roztančily dlouhé jazýčky modravého plamene, vyšel pán domu na dvůr ještě jednou. Vzdálená kanonáda, již v domě skoro nebylo slyšet, sem zaznívala od východu. Najednou však Sergejičovu pozornost upoutal další, mnohem bližší zvuk a přiměl ho zbystřit

sluch – sousední ulicí projíždělo auto. Pak zastavilo. Vesnicí vedly jen dvě ulice, Leninova a Ševčenkova, spojené příčnou Mičurinovou uličkou. Na Leninově žije v nepříliš hrdé samotě on sám. Auto tedy projelo Ševčenkovou. Tam zůstal také jediný obyvatel těchto míst, Paška Chmelenko, stejně předčasný penzista jako on a prakticky jeho vrstevník, už od první třídy zdejší vesnické školy jeho úhlavní nepřítel. Z jeho zahrady je výhled na Horlivku, což znamená, že je o ulici blíž k Doněcku než Sergejič, jehož zahrada je obrácena na druhou stranu, ke Slovjansku. Zahrada se mírně svažuje k poli, které zpočátku klesá dál, ale pak zase stoupá ke Ždanivce. Samotnou Ždanivku ze zahrady vidět není, je schovaná za pahrbkem. Zato je čas od času slyšet ukrajinskou armádu, která si do pahrbku vyhrabala své zákopy a polní úkryty. A když ji slyšet není, Sergejič stejně ví, že tam je, hned nalevo od lesní školky, kolem níž dřív po polňačce projížděly všelijaké traktory a nákladáky, zatímco teď tam ve svých zákopech a úkrytech trčí Ukrajinci. Už tři roky. Naprosto stejně jako místní chasa s celou tou ruskou vojenskou internacionálou, která ve svých zákopech a bunkrech popíjí čaj a vodku za Ševčenkovou, co bydlí Paška, za zbytky broskvového sadu, vysazeného ještě za Sovětů, a za polem, z nějž rolníky vyhnala válka, stejně jako z toho, co leží mezi Sergejičovou zahradou a Ždanivkou. Ale teď je tu ticho! Už dobré dva týdny. Zatím po sobě nestřílejí! Že by je to přestalo bavit? Nebo si pro jistotu šetří střelivo pro časy příští? Nebo třeba nechtějí rušit poslední dva obyvatele Malé Starohradivky, kteří se svých hospodářstvíček drží urputněji nežli pes milované kostičky? Ostatní Malostarohradivci se rozhodli odjet už na samém počátku bojů. A taky odjeli. Protože se o svůj život báli víc než o majeteček a z oněch dvou obav si zvolili tu naléhavější. V Sergejičovi válka strach o vlastní život nevyvolala – spíš jisté nepochopení a rázem se dostavivší lhostejnost vůči všemu, co ho obklopovalo. Zároveň jako by ho

opustily všechny smysly – vyjma smyslu pro odpovědnost. Jenže i tenhle pocit, který ho dokázal znepokojit v kteroukoli denní i noční dobu, se vztahoval jen a jen na jeho včely. Ty teď ovšem zimují v úlech s tlustými stěnami a střechou, zateplenými pruhy plsti. Ze stran je pak vše obloženo silnými ocelovými plechy. Úly jsou sice vevnitř v kůlně, jenže stačí jedna zbloudilá střela z jakékoli strany – a bylo by zle. Takhle se střepiny třeba vysílí na železe, a pak už nebudou mít sílu prorazit i dřevěné stěny úlů a rozsévat za nimi včelí smrt…

2

Paška k Sergejičovi přišel v poledne. Pán domu zrovna nasypal do kamen druhý kbelík uhlí a na jednu z plotýnek postavil konvici s vodou. Těšil se, jak si v klidu dopřeje čajík, ale z toho najednou nebylo nic.

Než nezvaného hosta pustil do domu, překryl „strážní" sekeru, opřenou o zeď, březovým koštětem. Třeba má Paška pro případ sebeobrany pistoli, nebo dokonce kalašnikova, kdoví?! A kdyby najednou uviděl v chodbě sekeru, začne se šklebit, jak to umí jen on, když chce ukázat, že se ocitl ve společnosti pěkného blbce. To Sergejič se může bránit jedině sekerou, jinak nemá čím. Na noc ji strká pod postel, takže spánek má hluboký a pevný. I když – taky ne vždycky…

Teprve pak Sergej Sergejič otevřel Paškovi dveře. Nepříliš přátelsky zamručel a jeho hlavu zaplavila řeka obžalob vůči sousedovi ze Ševčenkovy ulice, jež patrně nikdy nepominou. Sergejičovi se připomněly všechny Paškovy podrazy, úskočné rvačky, to, jak na něj žaloval učitelům a nenechával ho opisovat. Člověk by si řekl, že po těch čtyřiceti letech by snad bylo nejlepší na všechno zapomenout a odpustit mu. Inu, odpustit prosím! Ale jak má zapomenout, když do jejich třídy chodilo sedm holek a jen dva kluci, on a Paška. Což znamenalo, že Sergejič neměl ve třídě žádného kamaráda, jenom nepřítele! I když „nepřítel" – to zní nějak až příliš tíživě a kategoricky…

„Tak nazdar, Šedino!" pozdravil poněkud křečovitě Paška, sotva vstoupil do domu. „V noci šel proud," oznámil a změřil si koště, jehož se hodlal chopit a omést si sníh z bot.

Jakmile ho zvedl, spatřil sekeru a ošklivě se zašklebil.

„Kecáš!" odtušil s klidem Sergejič. „To by mě určitě vzbudilo! Světlo mám všude zapnutý, aby mi neuniklo, když to pustěj!"

„Nejspíš jsi spal jako zabitej! Ty taky chrápeš tak, že by tě ani vybuchlej granát nevzbudil. Však to šlo jen půl hodiny. Ale podívej, i todle jsem si stih nabít," ukázal hostiteli mobil. „Nepotřebuješ třeba někam zavolat?"

„Kam já bych asi tak volal… Dáš si čaj?" zeptal se Sergejič, aniž mobilu věnoval jediný pohled.

„A vodkuď máš čaj?"

„Vodkuď, vodkuď… Vod protestantů!"

„Ty jsi teda éro!" pohlédl na něj užasle Paška. „Mně osobně už dávno došel…"

Posadili se ke stolku. Paška zády ke kamínkům. Jak z nich, tak z rozpálené roury, tyčící se jako sloup ke stropu, sálalo teplo.

„A co že máš ten čaj takovej slabej?" broukl host při pohledu do šálku. Vzápětí už se ale docela jiným, podstatně přívětivějším hlasem zeptal: „A co takhle k žrádlu, to bys něco neměl?"

Sergejič se zakabonil:

„Mně humanitárku po nocích nevozej."

„To mně taky ne."

„Jo? A co ti teda vozej?"

„No nic…"

Sergejič zasupěl a usrkl čaje.

„Takže dneska v noci k tobě taky nikdo nepřijel?"

„Tys někoho viděl, nebo co?"

„No jasně. Byla mi zima, tak jsem si vyběh na dvůr pro uhlí."

„Ále… To byli naši, vodtamtuď," kývl neurčitým směrem Paška. „Přijeli na výzvědy."

„A co vyzvídali?"

„Kontrolovali, jestli ve vsi nejsou ňáký úkáčka."

„Hele, nelži zase!" upřel Sergejič pohled přímo do Paškových těkajících očí.

Ten se zatvářil, jako by ho přitlačili ke zdi, a okamžitě to vzdal.

„No jasně, lžu," přiznal se. „Přijeli ňáký kluci. Že prej z Horlivky. Nabízeli mi audinu bez papírů za tři sta doláčů."

„No a co, koupils?" ušklíbl se Sergejič.

„Jsem snad kretén?" zakroutil Paška rezolutně hlavou. „To známe: já půjdu do baráku pro prachy – a voni mi vrazej kudlu do zad. Však my dobře víme, jak se todle dělá!"

„A že se nestavili u mě?"

„No, já jim řek, že už ve vsi žiju jedinej. Stejně by se ze Ševčenkový na Leninovu nedostali. Před Miťkovovejma je v uličce taková díra po dělostřeleckým granátu, že tudy projede jedině tank!"

Sergejič se odmlčel a jen se dál díval na Pašku a na jeho kulišáckou tvář, která by vyloženě sedla nějakému zestárlému kapsáři, mnohokrát polapenému, zbitému, a proto dost vyjukanému. Paška přitom ve svých devětačtyřiceti vypadal o dobrých deset let starší než sám Sergejič – snad pro hlinitou barvu obličeje, anebo možná kvůli hrubě zbrázděným tvářím, které vypadaly, že si je celý život holil tupou žiletkou a takhle si je zohavil. Díval se na něj a přemítal o tom, že kdyby tu v celé vesnici nezůstali sami dva, už by s ním asi v životě nepromluvil. Dál by si tu souběžně žili, ovšem každý ve své ulici: Sergejič v Leninově, Paška zase v Ševčenkově. A už nikdy, až do smrti by nevyměnili jediné slůvko. Nebýt války.

„Už dávno se tu nestřílelo," povzdechl si host. „To třeba u Hatný kanóny bouchaly jen v noci, kdežto teď už i přes den…! No a co ty," vytrčil najednou Paška hlavu mírně kupředu. „Uděláš, voč ti naši řeknou?"

„Jaký naši?" přeptal se nabručeně Sergejič.

„No naši, doněcký! A nedělej blbýho!"

„Pro mě jsou ‚naši' ty v kolně, žádný jiný neznám. Ty nakonec taky nejsi nějak kór náš…"

„Co seš najednou takovej podebranej? Že by nevyspalej?" A Paška okázale sešpulil rty, aby tak vyjádřil své pobouření. „Nebo ti pomrzly včely a ty si vztek chceš vylít na mně?"

„Já ti pomrznu!“ zahučel pán domu tak, až to vyznělo hrozivě. „Máš snad něco proti mejm včelám?!“

„Ale kdež, proti tvejm včelám nic nemám! Naopak si vo ně dělám starost!“ skočil mu do řeči Paška a pohotově se dal na ústup. „Akorát vůbec nechápu, jak dokážou přezimovat. Copak jim v tý kůlně neni zima? Já bych tam v těch mrazech asi chcíp!“

„Dokuď je kůlna celá, tak nepomrznou,“ zmírnil tón Sergejič. „Však já to sleduju. Každej den je kontroluju!“

„No a jak v těch úlech spěj?“ zeptal se Paška. „Jako lidi?“

„Nojo, jako lidi! Každá ve svý postýlce.“

„Ale topení přece nemaj. Nebos jim ho tam zaved?“

„Voni ho nepotřebujou. Tělesnou teplotu maj sedumatřicet, kerýmžto pádem se zahřejou samy.“

Jakmile se rozhovor stočil na tohle včelí téma, hned zněl přátelštěji. Paška pochopil, že na takové smířlivé notě by se dalo i v klidu odejít. Dokonce se třeba normálně rozloučit, a ne jako posledně, kdy ho Sergejič na odchodu sprostě seřval.

„Co penze, na tu myslíš?“ zeptal se ještě nakonec.

„Na co zbytečně přemejšlet?“ pokrčil rameny Sergejič. „Jakmile bude po válce, tak mi ji pošťačka přinese rovnou za tři roky. To pak bude panečku život!“

Paška se zazubil a ještě by býval nejraději hostitele popíchl, ale pak to raději spolkl.

Než odešel, jejich pohledy se ještě jednou setkaly.

„Hele, a nechceš si fakt někam zavolat, dokuď to mám nabitý?“ podával mu znovu svůj mobil. „Třeba tý tvý Vitalině…“

„Jakýpak mojí? Ta neni moje už dobře šest let. Nene, to ne.“

„A co dcerce?“

„Běž už! Snad jsem řek jasně, že nemám komu volat.“

3

„Co by to tak mohlo bejt?“ zamyslel se Sergejič nahlas.

Stál na dolním konci zahrady, nad bílým polem, které pozvolna ubíhalo dolů jako široký splývající jazyk a pak zase stejně volně stoupalo vzhůru, ke Ždanivce. Kdesi na zasněženém obzoru se choulila opevnění ukrajinské armády. Vidět je odsud Sergejič nemohl: bylo to daleko, a taky zrak už nemá nejlepší. Vpravo podél pole ubíhal vzhůru místy hustý, místy prořídlý větrolam. I když nahoru směřoval až od úžlabiny, před zatáčkou na Ždanivku byly stromy vysazené rovně podél cesty, která v poklidu odpočívala pod sněhem, protože od začátku bojových akcí po ní nikdo nejezdil. To do jara 2014 se po ní dalo dojet jak do Svitlého, tak do Kalinivky.

Sem na dolní okraj zahrady ho obvykle nepřivedla hlava, ale nohy. Po dvoře bloudíval často – obhlížel své hospodářství. Zašel se podívat jednou na včely, jindy do stodoly, předělané na garáž, na starého zeleného žigulíka, a pak zase k hromadě uhlí, co hořelo krásným dlouhým plamenem; hromada se sice neustále zmenšovala, ale přesto skýtala záruku zítřejšího i pozítřejšího tepla v domě. Někdy ho nohy zanesly do zahrady, a to se pak zastavil u jabloní a broskvoní, spících v zimním chladu. A jen občas, méně často, se ocital až na samém dolním konci zahrady, kde se mu pod nohama stejně jako jinde lámal a tříštil nekonečný sněhový škraloup. Tady se boty nikdy moc hluboko neprobořily, protože zimní vítr odfoukával sníh přes pole dolů k úžlabině. Takže nahoře a v Sergejičově zahradě ho zbývalo málo.

Byl už vlastně nejvyšší čas vrátit se domů, blížilo se poledne, ale Sergejiče znepokojila a pokoje mu nedávala ta skvrna na protější straně pole, nahoře směrem k ukrajinským zákopům.

Před pár dny, když byl na dolním konci zahrady naposledy, bylo celé pole panensky bílé. Všude jen sníh, takový, že když se na něj díváte dlouho, v uších začne znít bílý šum – což je ticho, které sevře duši ledovýma rukama a ne a ne ji pustit. Zdejší ticho je opravdu zvláštní. Jeho součástí se stávají i zvuky, na které si zvykl a přestal si jich všímat. Sem patří třeba hlas daleké kanonády. Třeba teď se Sergejič rozhodl, že se zaposlouchá, a nějakých patnáct kilometrů vpravo uslyšel děla. Někde vlevo možná taky, pokud to ovšem nebyla jen ozvěna.

„Není to třeba nějakej člověk?“ zeptal se sám sebe nahlas a zadíval se na skvrnu pozorněji.

Na okamžik se mu zdálo, že vzduch je najednou průzračnější.

Co by to tak mohlo bejt, zamyslel se znovu. Kdybych měl dalekohled, je to hned jasný. A teď už jsem moh sedět pěkně doma v teple… Ale nemá třeba dalekohled Paška?

Tenhle nápad nohy přiměl, aby ho hned nesly k Paškovi. Trychtýř po granátu před Miťkovovými, který opatrně minul po samém okraji, už měl za sebou. Teď kráčel dál Ševčenkovou, ve stopách auta, které tudy nedávno projelo a o němž mohl Paška nakonec říkat čistou pravdu – stejně dobře, jako mohl lhát, jemu je to přece jedno!

„Máš dalekohled?“ zeptal se bez pozdravu nepřítele z dětství, sotva mu otevřel dveře.

„Mám… Ale k čemu ho potřebuješ?“ Paška se zřejmě taky rozhodl nepozdravit – k čemu zbytečně mlít?

„Ale, za mou zahradou na poli něco leží. Tak aby to třeba nebyla mrtvola!“

„Hned to bude!“ Paškovy oči se zvědavě rozsvítily. „Počkej chvilku.“

Trychtýř před Miťkovovými už měli znovu za sebou.

Sergejič v chůzi pohlédl na nebe, protože se mu zazdálo, že už se zase stmívá, i když ani ten nejkratší zimní den přece nekončí

v půl druhé odpoledne! Poté vrhl pohled na starý masivní dalekohled, který se na hnědém koženém řemínku pohupoval sem tam po Paškově hrudi, v kožichu nápadně vyklenuté: klopy si totiž nacpal dovnitř, proto ta mocná prsa. Zdvižený límec naopak jako zeď obstoupil tenký krk a zodpovědně ho chránil před mrazivým větrem.

„Tak kde to máš?" Paška přiložil dalekohled k očím okamžitě, jakmile se ocitli na dolním konci zahrady.

„Támhle se podívej, přímo před sebe a trošku doprava, na svahu před náma!" ukázal mu Sergejič rukou.

„Jojojo," broukl si pro sebe Paška. „Aha! Už to vidim!"

„A co je to?"

„Mrtvola. Ňákej voják. Ale čí? Leží tak nešikovně, že nevidim na výložky!"

„Nech mě taky kouknout!" poprosil ho Sergejič.

Paška si stáhl dalekohled z krku a podal mu ho.

„Na, včelaři! Třeba máš lepčí voči než já!"

To, co se prostému oku zdálo tmavohnědé, bylo ve skutečnosti zelené, khaki. Nebožtík ležel na pravém boku, zátylkem k Malé Starohradivce, tedy tváří k ukrajinským zákopům.

„Tak co vidíš?" zeptal se Paška.

„Co vidim, co vidim… Leží tam… Mrtvej voják. Ale z jaký strany, to ví jen ďas. Možná z tý, možná z tý!"

„Jasný," přikývl Paška a jeho hlava, obklíčená límcem, pouhým tím pohybem vyvolala Sergejičův úsměv; oči od okulárů už mezitím odtrhl.

„Co je?" zeptal se Paška podezíravě.

„Vypadáš s tim límcem jako vobrácenej zvon. Na takovej luxus máš moc malou hlavu!"

„Jakou mám, takovou mám!" odsekl Paška. „Malou hlavu kulka hned tak netrefí, zato kebuli jako tvoje dobrej střelec nemine na kilometr…"

Pak přes zahradu, sad a dvůr odkráčeli až k brance, ústící do Leninovy. Tam Sergejič Pašku poprosil, aby mu dalekohled na pár dnů půjčil. Stalo se. A Paška mlčky a bez jediného ohlédnutí zamířil k Mičurinově uličce.

4

V noci Sergeje Sergejiče probudil pocit chladu, ovšem ne vlastního, ale cizího, který se mu zdál ve snu. Přesněji řečeno se mu zdálo, že je voják. Padlý a opuštěný ve sněhu. Všude kolem přitom děsivý mráz. Mrtvé tělo postupně ztuhlo přímo na kámen a začalo ten chlad kolem sebe šířit. Nu a Sergej Sergejič ve svém snu ležel uvnitř toho těla. Ležel a uvědomoval si, jak – uvnitř snu i mimo něj, ve vlastním těle – zakouší mrazivý děs. Nejdřív ho sen vůbec nechtěl pustit, tak čekal a trpěl. Jakmile ale trochu ochabl, hned vstal z postele. Počkal, až se mu prsty prokřehlé z toho snu přestanou třást, nasypal do kamen trochu uhelného oříšku a potmě se posadil ke stolu.

„Pročpak mě nenecháš pořádně vyspat?!“ zašeptal.

Seděl takhle asi půl hodiny. Oči si za tu dobu na tmu zvykly. Vzduch v místnosti se vodorovně rozvrstvil: lýtka mu chladla, zato na ramena a krk mu bylo teplo.

Sergejič si povzdechl, zapálil žlutou svíci, přistoupil k almaře a otevřel její levé dveře. Pak svíčku vnořil málem až dovnitř. Mezi prázdnými ramínky tam viselo jedno, na němž byly šaty jeho ženy, jeho bývalé ženy Vitaliny. Nechala mu je tu schválně. Jako průzračnou narážku. Jako jednu z příčin toho, proč ho opustila.

V pološeru, roztřeseném plamínkem svíčky, nebyl vzor na látce příliš čitelný, ale to Sergejič ani nepotřeboval. Znal ho opravdu důvěrně, ten docela prostý ornamentální námět: po blankytné látce běželi velcí rezaví, opravdu hustě nasázení mravenci, jedni nahoru, jiní dolů, musely jich být tisíce! Proboha, jak mohlo toho textilního výtvarníka něco podobného vůbec napadnout?! Ne aby přišel s něčím hezkým a normálním, jako to dělají ostatní – třeba s obyčejnými puntíky, nebo sedmikráskami, nebo s fialkami!

Sergejič podle starého zvyku plamínek uhasil palcem a ukazovákem pravičky. Nosem zachytil slabý závan sladkého dýmu – na rozloučenou. Znovu se uložil do postele. Pod přikrývkou bylo teplo. V takovém teple by se člověku i sny měly zdát hřejivé, a ne skrznaskrz nasáklé ledovou hrůzou!

Oči jako by se zavřely samy, bez jeho přispění. A v polospánku se mu opět zjevily ty známé mravenčí šaty. Tentokrát ovšem nikoli ve skříni: na sobě je měla ona sama, Vitalina. Byly dlouhé, až pod kolena. Když v nich šla Leninovou ulicí, jako by se ti mravenci po látce, rozvlněné větrem, doslova rozběhli. A ona jako by nekráčela, ale plula. Přesně tak, jako když z jeho dvora vycházela poprvé. Jako by ulici a celé vsi předkládala nějaký důležitý dokument, na který se stačilo jen podívat – a hned jí každý uhnul z cesty. Toho dne, kdy se sem z Vinnycje přestěhovala, ani pořádně nevybalila všechny tašky a kufry, ale okamžitě vylovila „mravenčí" šaty, ty řádně vyžehlila, oblékla si je a zamířila rovnou ke kostelu na konci ulice. Pokoušel se ji zarazit, úpěnlivě ji prosil, aby si na sebe vzala něco jiného – ale kdepak! Poradit si s její náturou a láskou ke „kráse" bylo těžké. Ba nemožné.

Myslela si tehdy, že Sergej si na procházku vyrazí společně s ní, ale ten ji vyprovodil jen k brance. Jít vesnicí se ženou vymóděnou do rezavých mravenců se styděl.

A tak vyrazila sama, odvážným, možná až opovážlivým krokem, čímž sousedy a sousedky rázem přitáhla k brankám, plotům a oknům. Však taky vesnice tenkrát opravdu žila a dětský smích zvonil málem v každém dvoře!

Po několik dalších dnů pak přirozeně lidé neměli na práci nic lepšího než propírat ji odshora dolů.

On se ale do ní přece nezamiloval a nevzal si ji za ženu kvůli šatům! Bez nich byla mnohem a mnohem půvabnější, a patřila jen jemu! Škoda jen, že ne tak dlouho, jak by si býval přál…

Bylo to zvláštní, ale sen, do něhož se Sergejič propadl tentokrát, mu první Vitalininu vycházku po vsi vyjevil jinak, než to tenkrát ve skutečnosti bylo. Ve snu kráčel vedle ní. A držel ji za ruku. A se sousedy a sousedkami se zdravil a kynul jim i přesto, že se jejich pohledy lepily na šaty s mravenci, stejně jako se mouchy v létě lepí na mucholapku, zavěšenou nad stolem.

V tom snu došli až ke svatostánku, ovšem do dokořán otevřených dveří nevstoupili, dům Boží obešli a stanuli na hřbitovní půdě, kde mlčící kříže a náhrobky připravují lidi o úsměv i sklon k hlasitým řečem. Sergej tam Vitalinu zavedl ke hrobu svých rodičů, kteří se nedožili ani padesátky, a pak jí ukázal i místa posledního odpočinku dalších příbuzných: otcovy sestry s manželem, bratrance se dvěma syny, kteří se ožralí zabili v autě, a nezapomněl ani na neteř, i když její hrob byl až nad strží na samém okraji hřbitova. To všechno proto, že její otec se pohádal s předsedou vesnického sovětu a ten mu to vracel, jak jen mohl.

Inu, když dlouho žijete na jednom místě, příbuzných na hřbitově je vždycky víc než těch, co jsou živi a zdrávi.

Paměť Sergejičovi, zabranému do jeho snu, rychle napověděla, že na hřbitov se opravdu vypravili, ale až nějaký druhý či třetí den poté, co se přistěhovala, a oblečená byla jaksepatří – jen a jen do černého. Což jí, jak se tehdy Sergejičovi zdálo, velice slušelo.

Venku najednou cosi velmi hlasitě zadunělo. Sergejič se ošil a nit snu se přetrhla. Hřbitov zmizel, i Vitalina se svými „mravenčími" šaty se vypařila – a on sám byl najednou taky ten tam. Jako by se v kině během promítání najednou přetrhl film.

Sergejič se rozhodl, že kvůli té ráně nebude ani otevírat oči.

Nobóže, tak to někde bouchlo, pomyslel si. A asi nijak blízko, jen to byla velká ráže. Kdyby to bylo blízko, tak ho to shodí z postele. No a kdyby kanonáda zasáhla rovnou dům, tak by býval zůstal vězet v tom snu, kde to bylo útulnější i vřelejší než v životě.

A ty mravenčí šaty už ho vlastně nepopuzovaly, ba dokonce se mu snad i zamlouvaly…

5

„Kruci, maj ho přímo před nosem!“ netajil se Paška svým nechápavým rozhořčením. „To už si ho snad mohli vodnýst!“

Od vybombardovaného kostela vanul studený řezavý vítr. Paška vtahoval hlavu mezi ramena a snažil se před ním ukrýt za zvednutým límcem ovčího kožichu. Jeho nespokojený profil Sergejičovi připomínal jakýsi revoluční výjev ze sovětské učebnice dějepisu.

Opět stáli na samém konci zahrady. Paška se od rána mračil. Celý zamračený před hodinou po Sergejičově zaklepání otevřel dveře, ale dál ho nepozval. Pravda, rychle se vypravil a další návštěvu zahrady nepřítele z dětství neodmítl.

„Ty z něj možná nespíš,“ vrčel v chůzi, „ale co mně je do něj? Tak ať tam leží. Dřív nebo pozdějc ho seberou a zahrabou!“

„Ale je to přece člověk!“ pokoušel se vysvětlit svůj postoj Sergejič, který nekoukal pod nohy a kvůli tomu neustále klopýtal. „A člověk má buď bejt živej, nebo ležet v hrobě!“

„Však von tam ležet bude,“ mávl rukou Paška. „Až přijde čas, skončíme tam každej.“

„A co kdybysme se k němu doplazili a zatáhli ho aspoň za vohradu, aby na něj nebylo vidět…“

„Já se nikam plazit nebudu. Ať se plazej ty, co ho tam poslali…“

Z nesmlouvavosti Paškova tónu včelař vyrozuměl, že jeho snaha je marná, ale pokračoval v ní.

Dokonce i ve chvíli, kdy už zůstali stát na udusaném sněhu na kraji svažujícího se pole.

„Dej sem ten dalekohled!“ křikl Paška pánovitě.

Chvíli se na mrtvého díval a opovržlivě křivil rty. To, co viděl, se mu nelíbilo stejně jako Sergejičovi, bylo ovšem znát, že to v něm vyvolává docela jiné dojmy než ve včelaři.

„Kdyby lez vod nich, tak je to úkáčko," začal Paška uvažovat nahlas a odtrhl dalekohled od očí. „Kdežto kdyby mířil k nim, je to našinec! To kdybychom věděli, tak můžeme vzkázat klukům do Karuselina – a ať si ho v noci vodtáhnou. Jenže von leží naštorc! Tak nemáme ponětí, kam přesně mířil... Slyšels tu pecku v noci, Šedino?"

„Slyšel," přikývl Sergejič.

„Vypadá to, že to práskli rovnou na hřbitov."

„Ale kdo?"

„Čertví. Nenechal bys mi trochu čaje?"

Sergejič si skousl ret. Odmítnout mu bylo trapné, byl to přece on, kdo ho sem přitáhl, i když bylo jasné, že se Paškovi moc nechce.

„Ale jo, poď!"

Sníh, rozdrcený podrážkami těžkých bot, jim pod nohama chrastil jako přemrzlý písek.

Sergejič stoupal ke dvoru jako první. Kráčel a přemýšlel, do čeho by Paškovi ten čaj odsypal: krabička od sirek mohla souseda urazit, sklenice od majonézy zase včelaři připadala moc velká. Před prahem oba zadupali na betonu, aby z bot oklepali sníh.

Nakonec přece jen sáhl po sklenici od majonézy, ale naplnil ji jen asi ze dvou třetin.

„Mám ti tu ten dalekohled eště nechat, nebo už ses načučel dost?" zeptal se Paška a snažil se přitom tvářit co nejvděčněji.

„Jo, nech mi ho tu," poprosil včelař.

Tentokrát se rozloučili vyloženě přátelsky.

Když Sergejič zůstal sám, zašel se do kůlny podívat na úly zimujících včel. Shledal, že jsou v pořádku. Pak nahlédl do garáže a zkontroloval svého žigulíka. Napadlo ho, že by bylo dobré zkusit auto nastartovat, ale bál se, aby nevylekal včely – jsou přece hned vedle, jen za prkennou přepážkou, protože garáž i kůlna byla jakási dvojčata, skoro pod společnou střechou.

Za oknem už padal časný zimní soumrak. Sergejič se zásobil uhlím na noc. Nejdřív nasypal do kamen asi půl kbelíku. Jakmile zavřel dvířka, postavil na kamna kastrol s vodou. K večeři si tentokrát dá osolenou vařenou pohanku. A pak si při svíčce bude číst – svící má totiž teď plno. Určitě víc než knížek. Ty knížky jsou staré, sovětské, stojí v proskleném příborníku hned vedle porcelánového servisu. Jsou opravdu stařičké, ale snadno se čtou, písmo je v nich velké a zřetelné, a navíc člověk všemu rozumí, protože příběhy v nich jsou prostinké. Svíce má v koutě. Dvě bedny. Ty svíčky v nich leží v tuhých vrstvách, jež jsou jedna od druhé odděleny voskovaným papírem. Vzácností přitom je už sám voskovaný papír! Ten když máte, můžete venku rozdělat oheň i za deště. Nebo i v uragánu! Ten jak jednou chytne, už ho ničím neuhasíte. Když jejich „leninský" kostel zasáhl dělostřelecký granát – říkalo se mu tak, protože stál na konci Leninovy ulice – vyhořel, protože byl dřevěný. Sergejič tam druhý den ráno zašel a v kamenném přístavku, rozvráceném výbuchem, uviděl dvě bedny chrámových svící. Tak si je vzal. Nejdřív domů odnesl jednu bednu a pak druhou. Takhle se tedy dobro oplatilo dobrem, jak se píše v Bibli. Kolik let svým voskem kostel i báťušku obdarovával! Právě na svíce! Obdarovával a obdarovával, až sám od Pánaboha svíce darem získal. A v pravou chvíli, zrovna když přestal jít proud. Však mu taky slouží místo žárovek. A to je přece taky svatá věc: v těžké chvíli člověku do života světlo přinášet!

6

Po několika naprosto klidných dnech bez jediného vánku zafučel vítr temněji než obvykle. Nepřiletěl jen tak sám, přineslo ho v zimní tmě neviditelné rozbouřené nebe, z něhož byly lehké obláčky vytlačeny černými mračny, která začala na zem, pokrytou starým, od suchého větru zdusaným sněhem, chrlit nový – nefalšovaný prašan.

Sergejič zívl a přiložil do kamen další dávku uhlí, co hořelo dlouhým plamenem. Žlutou chrámovou svíci jako obvykle zhasl dvěma prsty. Jak to tak vypadalo, udělal všechno, co se před spaním slušelo a patřilo. Teď už zbývalo jen přetáhnout si přikrývku přes uši a spát, dokud ho nevzbudí ráno nebo chlad. Ticho se ale kvůli sněžení zdálo jaksi neúplné. Na vzdálenou kanonádu si už zvykl natolik, že se stala přirozenou součástí ticha. Ovšem sněžení, host o poznání vzácnější, vše za oknem přehlušilo svým neustávajícím šelestem.

Ticho je samozřejmě věcí vkusu a člověk je chápe jako osobní prožitek, který přizpůsobujeme každý sám sobě. Dřív Sergejič míval ticho úplně stejné jako ostatní. Jeho součástí se snadno stával hukot letadla na nebi či cvrčení cvrčka, které do domu v noci vlétalo otevřenou ventilačkou. Vše tlumené, co vás nepopouzí a nenutí vás obracet se z boku na bok, se nakonec stává součástí ticha. Takhle to bývalo s mírovým tichem. A s tichem války se stalo totéž: její hlasy vytlačily ty mírové, hlavně zvuky přírody, ale jakmile jste si na ně zvykli a začaly pro vás být všední, jako by se taky ukryly pod křídla ticha a vaši pozornost přestaly zaměstnávat.

A znovu si vybavil mrtvolu ležící na poli. Tentokrát ale tato představa Sergejiče ihned potěšila, protože bylo jasné, že teď už padlý rozhodně vidět nebude! Takovýhle sníh zasype všechno,

až do jara, až do oblevy! No a na jaře se všechno změní, příroda se probudí a ptačí zpěv bude hlasitější než dělostřelecká palba. Protože ptáci budou zpívat blízko, kdežto kanóny zůstanou kdesi v dálce. Jen tu a tam ze zcela nepochopitelných důvodů, možná v opilosti, možná z rozespalosti zasáhne obsluha děl nahodile i jejich ves, jejich Malou Starohradivku, jedním či dvěma granáty. Ale tak jednou měsíčně, častěji rozhodně ne. Ty granáty nejspíš dopadnou tam, kde už stejně nic živého není – na hřbitov, nebo zase na dvůr při kostele, anebo na dávno prázdnou starou budovu někdejšího kolchozu s beznadějně vytlučenými okny.

Pokud bude válka pokračovat, Sergejič přenechá celou vesnici na povel jen Paškovi a své včely, všech šest úlů, převeze někam, kde žádná válka není. Kde pole nejsou rozrytá trychtýři po výbuších, ale obrostlá polním kvítím nebo třeba pohankou, kde se po takovém poli, ale i po lese nebo po cestě plné lidí, kteří se na vás ani nemusejí usmívat, dá normálně chodit – a k tomu vám tu život už proto, že je těch lidí tolik a že jsou bezstarostní, připadá jaksi lepší a vřelejší.

Jakmile si Sergejič pomyslel tohle, hned se uklidnil a snad měl najednou i ke spánku blíž. A vybavil si den, který byl jeho vzpomínkám i srdci opravdu drahý, den, kdy k němu poprvé přijel pán Donbasu a skoro celé země, jeho bývalý gubernátor, člověk každému srozumitelný a v každém ohledu vyvolávající důvěru – asi jako staré účetnické počítadlo s dřevěnými kuličkami. Přijel džípem se dvěma tělesnými strážci. Život byl tehdy úplně jiný, takový tichý. Do příchodu válečného ticha scházelo tenkrát dobrých deset let, možná ještě víc. Lidi nadskakovali u plotů a se zvědavou závistí se dívali, jak ten obr procházel jeho brankou a jak Sergejičovi svou pazourou tiskl pravičku. Leckdo možná i zaslechl, jak se tehdy zeptal: „Tak ty seš Sergej Sergejič? To u tebe si člověk může zdřímnout na včelách? A tos vykoumal sám?“ – „Né, vymyslel to někdo jinej, objevil jsem to

ve včelařském časopise. Ale ten slamníček jsem si vyrobil sám!“ odpověděl mu tenkrát hrdě včelař. „Tak mi to teda předveď!“ zaburácel basem host a vrhl na něj těžký, ale přívětivý úsměv. Sergejič ho zavedl na zahradu, kde zády k sobě stály tři a tři úly. Na ty byla položená dřevěná deska, přikrytá tenkým slamníkem.

„Mám se zout?“ zeptal se příchozí svého hostitele. Ten pohlédl na jeho boty a zkoprněl. Byly špičaté, dokonale elegantní a zářily měňavou perletí, jako se někdy na loužích lesknou skvrny nafty, jenže tenhle perleťový lesk byl daleko ušlechtilejší než nějaké naftové šmouhy na špinavé vodě. Tahle perleťovost svítila tak, jako by se nad ní v letním žáru chvěl vzduch, a boty se tak oku jevily ještě objemnější a snad i živější. „Ale né, co by ses zouval?“ zakroutil hlavou Sergejič.

„Copak, líbí se ti?“ zazubil se gubernátor a těmi slovy Sergejiče donutil, aby pohled od bot odtrhl.

„No to bych prosil! Takovou krásu jsem v životě neviděl!“ přiznal se bez mučení pán domu.

„Jaký máš číslo nohy?“ otázal se nečekaně gubernátor.

„Dvaačtyřicítku.“

Host přikývl a už kalkuloval, jak se posadí na prostřední úl, pod kterým stálo dřevěné štokrle, sloužící jako schůdek. Gubernátor si na ně stoupl a odsud už opatrně dosedl na tenký slamník. Položil se na pravý bok, pomalu natáhl nohy a vyloženě dětsky, jako školák na přísného učitele, se zadíval na Sergejiče.

„Je lepší lehnout si na záda, nebo na břicho?“ zeptal se.

„Na zádech je to lepší,“ napověděl Sergejič. „Tělo se úlů dotýká větší plochou.“

„Dobře, tak už běž a já si tu zdřímnu. Pak pro tebe někdo přijde,“ řekl bývalý gubernátor a letmo pohlédl na bodyguardy, stojící kousek od včelího lůžka. Jeden z nich přikývl, a dal tak na srozuměnou, že pokynu rozumí.

Sergejič se vrátil do domu. Zapnul televizi, tehdy elektřina ještě šla. Pokusil se pustit všechno z hlavy, jenže v případě jeho vzácného hosta, co měl tak nádherné polobotky, to nešlo. Znepokojovala ho obava, že se nožky úlů pod vahou toho těžkého obra polámou. Pil čaj, ale starosti o křehkost úlů, které kdysi vyrobil sám, nepomíjely. Když je tenkrát dával dohromady, šlo mu hlavně o pohodlí včel. O tom, že spánek na úlech by mohl být zdravý, neměl ponětí.

Vzácný host mu na znamení vděku dal tři sta dolarů a litrovku vodky. Od toho dne ho všichni – včetně těch, kdo ho neměli rádi nebo si ho prostě dřív nevšímali – začali zdravit, jako by se ho svým křídlem dotkl sám archanděl.

O rok později, taky během časného podzimu, přijel gubernátor zas. Za tu dobu už Sergejič stihl kolem úlů vystavět lehký rozkládací altán, který se dal za hodinu sestavit a za hodinu zase rozložit. Slamníček udělal ještě tenčí, aby netlumil ani sebemenší vibraci statisíců včel.

Tentokrát vypadal jeho host unavenější. Tělesných strážců ho obklopovalo asi deset a zhruba stejný byl i počet aut, zaparkovaných podél plotu v Leninově. Kdo v nich seděl a proč nevystoupili, to se Sergejič nedozvěděl. Nejvyšší pán Donbasu podruhé na úlech spal či jen tak ležel nějakých pět šest hodin. Při loučení hostiteli nejen předal obálku s tisícovkou dolarů, ale ještě ho medvědími tlapami silně přitiskl na svou hruď. Jako by se loučil s někým hodně blízkým.

A je to, řekl si Sergejič. Taková klika se už nikdy nezvopakuje! Důvodů k tomuto závěru měl hned několik. Jeden z nich byl naprosto banální: spánek na včelách se tehdy doporučoval už v každém okresním městě. Konkurence byla mimořádná – a to si Sergejič nedělal vůbec žádnou reklamu. Jistě, tady ve vsi všichni věděli, že bývalý gubernátor za tímhle účelem přijel dokonce až z Kyjeva. A všichni to vykládali příbuzným a známým z blízkého

i vzdálenějšího okolí. Proto se k jeho brance s pravidelností, již mu jiní včelaři mohli jen závidět, hrnuli další zájemci o „spánek na gubernátorských včelách". Ceny Sergejič nezvedl a obzvlášť příjemným klientům nabízel čaj s medem. A pak si s nimi rád povídal o životě. Popovídat si o životě už v domě jinak nebylo s kým – když jednou odjel do Horlivky na trh, žena s dcerkou od něj utekly. A jeho tu nechaly s ranou na duši. On to ale všechno přestál. Pochlapil se a nenechal slzy, které se mu nahrnuly do očí, zkrápět tváře. A žil si dál. Spokojeně a v dostatku – v létě se kochal bzukotem včel, v zimě zase tichem a klidem, úbělem polí a nehybností šedivého nebe. A takhle si mohl žít až do smrti, jenže z toho nakonec nebylo nic. V zemi se cosi porouchalo, konkrétně v Kyjevě, kde bylo věčně něco v nepořádku. Porouchalo se to tak, že po celé zemi se jako po okenní tabuli rozběhly bolestivé praskliny a z těch začala prýštit krev. Začala válka, jejíž příčiny pro něj už třetí rok zůstávaly v mlhách.

První dělostřelecký granát zasáhl kostel. A už druhý den ráno začali Malou Starohradivku opouštět první obyvatelé. Nejdřív otcové rodin odesílali k příbuzným matky s dětmi: někdo do Ruska, jiný do Oděsy, další do Mykolajiva. Pak odešli i samotní otcové – jedni skončili mezi separatisty, jiní odtáhli s běženci. Jako poslední odsud odváželi dědky a babky. S křikem, pláčem a kletbami. Byl z toho hrozný rámus. A pak se najednou rozhostilo takové ticho, že Sergejič vyšel na Leninovu a div z toho ticha neohluchl. To ticho bylo tíživé, jako by ho někdo odlil ze surového železa.

Sergejič se vyděsil, že v celé vsi zůstal jako kůl v plotě úplně sám! S obavou vykročil ulicí a polekaně nakukoval za ploty. Po celonoční kanonádě ho to ticho hnětlo, jako by na zádech vlekl pytel uhlí. Dveře domů byly zatlučené prkny. Některá okna překrytá pláty překližky. Došel až ke kostelu, což je skoro kilometr. Pak přešel na Ševčenkovu a touhle souběžnou ulicí

se s podlamujícími se koleny vydal zpátky. Najednou uslyšel zakašlání a vyloženě se zaradoval. Přistoupil k plotu, za nímž ten kašel zněl, a tam Paška! Sedí si na dvoře na lavičce. V jedné ruce flašku vodky, v druhé papirosu.

„Co tu děláš?“ zeptal se ho bez pozdravu Sergejič. Nezdravili se přece od dětství.

„Já? No co bych dělal? To tady mám všechno vopustit? A kdyby něco, mám hlubokej sklep, přečkám to tam!“

Takové tedy bylo první válečné jaro. Kdežto tohle je už třetí zima téhle války. Takže oni dva s Paškou už skoro tři roky udržují ve vsi život. Vesnici přece nemůžete nechat bez života. Protože když odejdou všichni, tak už se nikdo nevrátí. Kdežto takhle určitě přijdou zpátky. Až to blbnutí v Kyjevě skončí… Nebo až dojdou všechny miny a granáty.

7

Od hustého sněžení uplynuly dva dny a dvě noci. Sergejič vycházel z domu jen pro uhlí. Sníh teď pod nohama křupal docela jinak. Nohy tonuly v čerstvém sněhovém koberci, pravda, nepříliš hlubokém. Jedné věci se však včelař dost podivil: povšiml si, že tu a tam jsou v novém sněhu místa, skrz něž je vidět starou zmrzlou sněhovou krustu. Bylo zvláštní, že nenapadlo alespoň půl metru. Ale vlastně to nebyla žádná vánice – sníh prostě jen lehce a nenuceně padal. A pak někam odlétal a mizel. Možná ho odvál přízemní vítr, někam za přirozené překážky, kde mohl vytvářet závěje. Jenže hledat zrovna takové závěje se Sergejičovi nechtělo.

Na kamnech se v čajníku vařila voda. Kamna se ovšem nedají vypnout jako třeba plynový vařič, a tak voda musela zbůhdarma kypět do té doby, než si včelař vzal starou utěrku, aby se nespálil, a čajník sundal. Vroucí vodu nalil do porcelánového hrnku s logem MTS a obšťastnil ji špetkou čaje. Pak z podlahy na stůl zvedl litrovou sklenici medu.

Moh jsem pozvat Pašku, pomyslel si a zívl. Pak si ale řekl: No nic, taky dobře. Přece pro něj nepoletim na druhej konec vesnice!

Fakt, že na „druhej konec vesnice“ to měl nějakých tři sta čtyři sta metrů, na věci nic neměnil.

Ještě než stačil dopít první hrnek, někde docela blízko zadunělo výbuch. Okenní skla zařinčela tak, až to řízlo do uší.

„Čuráci!“ vyhrkl mimoděk trpce. Hrnek postavil na stůl tak prudce, až čaj vyšplíchl, a rozběhl se k nejbližšímu oknu. Zkontroloval si, zda skla nepopraskala. Ale ne, jsou v pořádku.

Prohlédl i ostatní okna – naštěstí byla taky nepoškozená. Pak se zamyslel: A nemá se jít podívat, kde přesně to bouchlo a jestli to neodskákal některý ze sousedních domů?

„Ále, seru na to! Hlavně že to nezničilo můj barák!“ mávl za chvilku rukou a vrátil se ke stolu.

Kdyby po prvním výbuchu následoval další, to by byla jiná. To by hned utíkal do sklepa – jako před třemi lety, když se na Malou Starohradivku začaly zničehonic sypat miny a dělostřelecké granáty.

Do brzkého únorového večera zbývaly ještě nějaké dvě hodiny – a to ho taky zaráželo. Hlavně to, že granát na vesnici dopadl za světla. Kdyby to bylo za tmy, tak je to jasné: netrefili se. Ale ve dne? Že by chlastali, nebo že by to pro ně byla nuda, když je ticho? Ale která strana to byla: ta karuselinská, anebo ta, co se zakopala mezi jejich vesnicí a Ždanivkou?!

Sergejič si přisladil své hořké úvahy medem a hned se mu ulevilo. Přilil si do hrnku ještě trochu vařící vody. Při pohledu na logo se ušklíbl. No jistě, v mobilu má taky operátora MTS. Jinak by samozřejmě neměl ani ten hrnek. Akorát že ten mobil se válí v zásuvce příborníku. I s nabíječkou. Až se do vesnice vrátí proud, bude možné ho nabít a zjistit, jestli mobilní spojení funguje, nebo jestli je na tom stejně jako elektřina. Jenže pokud se proud i spojení vrátí, vyvstane další otázka. Komu volat? Paškovi? To je snad levnější k němu rovnou zaběhnout. Ani nemá jeho číslo. A pokud by chtěl zavolat bývalé ženě Vitalině, musel by předem a správně volit slova, ta si pak pro jistotu zapsat na papírek a z toho jí je přečíst, aby mu s tím nepraštila! Mohl by se přísně vzato poptat na dcerku. No a kdyby debata nevázla, mohl by se vyptat i na život ve Vinnycji! Nějak se to všechno vyvrbilo tak, že za tchánem a tchyní se v životě nepodíval – a vůbec, dá se říct, že za těch devětačtyřicet let odsud nikam pořádně nevytáhl paty. Nikam kromě Horlivky, Jenakijeva, Doněcka a nějakých třiceti čtyřiceti hornických městeček a osad, kam ho až do odchodu do invalidního důchodu vysílali na služební cesty. Povolání měl důležité, byl důlní inspektor bezpečnosti práce.

Do některých dolů se podíval jistě dvacetkrát, možná i víckrát. Jejich bezpečnosti se nadýchal tak vrchovatě, že do dvaačtyřiceti si uhnal invaliditu, a tím pádem i důchod. Silikóza je vážná věc. Ovšem mezi chlapy, co makají v podzemí, je jí tolik, až ji začínají považovat málem za chřipku. No tak člověk kašle – a co?!

Na dveře kdosi zabušil pěstí.

Sergejič se zachvěl, ale vzápětí se nad svým úlekem málem sám rozesmál: kdo jiný kromě Pašky by se tu mohl zjevit?

Otevřel dveře… a před sebou spatřil mrtvolně bledou a trpkostí zaplavenou Paškovu tvář.

Že by to zasáhlo jeho barák? polekal se nejdřív.

„Krasjukovi to rozmašírovalo půl domu a celou kolnu!“ oznámil mu rozechvělým hlasem nepřítel z dětství.

„Nojo,“ broukl soucitně Sergejič a pozval hosta dál.

Pak ho posadil ke stolu, nalil mu čaj a dal mu lžíci, ať si nabere medu, co hrdlo ráčí.

Sergejič Paškův úlek chápal: Krasjukovi žili ob dům od něj, takže když to báclo tam, má Paška po oknech! O tom není pochyb.

„Hele, Šedino, moh bych dneska přespat u tebe? Co ty na to?“ zvedl oči k pánovi domu.

„To víš, že jo! Takže tys to koupil taky?“

„Hlavně skla,“ vydechl Paška. „Jinak nic. Měl jsem kliku – jedna střepina mi prolítla přímo kolem ksichtu a zasekla se do kredence. Zrovna jsem večeřel, dával jsem si brambory se špekem.“

Pak najednou zmlkl a opatrně pohlédl Sergejičovi přímo do očí. Sergejič okamžitě pochopil, proč ty rozpaky: z jeho řeči plynulo, že má jídla dost a dost. A to si nedávno stěžoval, že nemá co do huby! Sergejič se v duchu pousmál, ale navenek nedal nic znát. Nepřítele z dětství mu v tuhle chvíli bylo upřímně líto – dům bude mít celý vymrzlý, venku je dobře minus dvanáct stupňů, a když bude den bez oken, tak ho bude tři dny znovu rozehřívat!

„Jasně," přikývl Sergejič. „Klidně si tu přespi, ale ty vokna se musej zasklít. Nebo se ke mně hodláš přestěhovat nadobro?"

„Ale kde teďka seženu sklo?"

„Tys teda moc rozumu nepobral," podotkl dobromyslně včelař. „Seš línej přemejšlet! Když člověku zahapruje srdce, tak ho buď pochovaj, anebo mu seženou dárce! To nečteš noviny, nebo co?"

„Jak to myslíš?" zeptal se Paška mírně podezíravě. „Vo jakým dárci to mluvíš?"

„No dobře, potřebnej vercajk mám," uvažoval nahlas Sergejič. „Rači podumej, kerej barák je celej, a přitom žádnýho majitele už nemá."

Paška se zaradoval. Hlavně proto, že mu došlo, jak to Sergejič myslí.

„Třeba Klava Životkinová! Ta přeci umřela už před válkou!" vzpomněl si, ale během okamžiku jeho nadšení zase pohaslo. „Jenže ten baráček je starej a vokna má maličký. Kdežto my bysme potřebovali velký! Co takhle Arzamjanovic chalupa?"

„Copak von už umřel?" zbystřil pozornost Sergejič.

„To nevim," znejistěl Paška. „Ale přeci se vodstěhoval! Do Rostova, řek bych. A navíc to neni ani Rus, ani Ukrajinec, ale Armén!"

„No a co? Žil tu s náma, tak je to náš člověk! A teď přemejšlej dál: Jak se mu asi podívám do vočí, když se vrátí?"

„A co Serovova chalupa?" zaradoval se najednou Paška. „To je vono! Ty přeci zabila mina! Všechny, i s dětma!"

„To jo," přikývl Sergejič, celý se zasmušil a ztěžka si povzdechl. Vybavil si, že Serovovi se pryč z vesnice vrhli jako první, ani nepočkali na konec ostřelování. Sotva se dostali na kraj vesnice, jejich volhu zasáhla mina. Zničené auto dodnes leží na polní cestě za vsí.

„No nic," pohlédl Sergejič znovu na hosta. „Dopijem čaj a jdem. Do večera bysme s tím klidně mohli bejt hotový – řezačku skla mám perfektní."

8

Paškův vděk za zasklení oken a za noc, kterou mohl strávit u Sergejiče, měl své meze. Nechal sice Sergejičovi ještě na nějaký čas dalekohled, ovšem špek, který hned po příchodu bezděky zmínil, včelaři nenabídl. Ani kousek. A Sergejič měl na špek opravdu chuť. Ne snad, že by se bez něj neobešel – kdyby Paška o těch bramborách se špekem najednou nepromluvil, Sergejič by po něčem takovém ani nevzdechl. Ale v ledových válečných časech o chrámových svících a bez proudu stačila letmá zmínka, aby se v člověku probudil stesk a přání si něco takového dopřát. Kdyby Paška místo špeku zmínil třeba plotici nebo jinou sušenou rybu, Sergejič by se teď soužil touhle představou, či spíše vědomím, že nic takového po ruce nemá. Jenže toho, co teď Sergejič po ruce neměl, bylo nepřeberně mnoho. Mohl by donekonečna vypočítávat, co mu ve sklepě chybí. Kdežto na to, co tam bylo, stačily málem prsty na jedné ruce: med, vodka, různé domácí likéry, lektvary na bázi pylu, sebraného včelami, a další podobná včelí požehnání. Pak tam někde byla taky láhev starého koňaku Rudý říjen – ovšem nevěděl, kam přesně ji schoval. Už několikrát ji hledal, ale nic… Kdyby býval byl takový brepta jako Paška, musel by se už dávno o všechny ty zásoby s nepřítelem z dětství podělit. I když – dál o něm přemýšlet jako o nepříteli už se mu vlastně nechtělo. S každým novým setkáním, i když se třeba pohádali, byl Paška Sergejičovi stále bližší a srozumitelnější. V jistém smyslu jsou z nich najednou bratři, i když zaplaťpánbu nevlastní!

Ozvalo se tlumené zaklepání na dveře.

No prosim! Stačí člověku jednou pomoct, a hned je zdvořilejší! ušklíbl se Sergejič.

Odemkl dveře a strčil do nich, ale z večerní tmy tmoucí se nevynořil Paškův obličej: světlo chrámové svíce z té tmy vykrojilo

tvář podstatně mladší, s napjatýma očima, v nichž se odrážel jasný plamínek.

Sergejič zaskočeně strnul. I v té strnulosti si ale všiml, že neznámý, jemuž otevřel, má na sobě maskáče a přes rameno mu krátkou hlavní dolů visí samopal.

„Nezlobte se, že jdu tak pozdě… a bez ohlášení," spustil neznámý s jakýmisi zdvořilými rozpaky v hlase.

Sergejič pochopil, že neznámý ho jen sotva přišel zabít nebo oloupit. Protože proč by se jinak omlouval? Povzdechl si a levičku se svící přiblížil k nezvanému hostu. A zjistil, že je to úplný holobrádek, tak dvaadvaceti- třiadvacetiletý.

„Můžu dál?" zeptal se neznámý.

„Nó… Když se zuješ a ten železnej krám necháš v předsíni…" pronesl Sergejič s hranou drsností, i když rovnou pocítil, že jeho hlas se co chvíli může roztřást strachy – už proto, že vojákovi nařizuje, aby odevzdal zbraň.

„Zout se můžu," opáčil chlapec v maskáčích. „Odložit zbraň ale nemám právo."

„Tak aspoň něco," oddechl si s úlevou Sergejič.

Pak za nevítaným hostem zavřel dveře, zasunul závoru a ještě je zajistil háčkem. Potom letmo pohlédl na vysoké boty, které si voják postavil ke zdi.

„Nedáš si krapet vodečky?" zeptal se zdvořile, ovšem vzápětí si za tu zbytečnou pohostinnost v duchu vrazil facku.

„Ne, díky," zakroutil hlavou chlapec. „Takhle čaj kdyby byl…"

„Hned to bude," přikývl Sergejič.

Najednou měl pocit, že pro dva lidi za stolem jedna svíce nestačí. Vytáhl tedy ještě dvě. Zapálil je. A světla najednou bylo třikrát víc.

„Hned to bude," opakoval ještě jednou a znovu se zadíval na chlapcovu tvář, jestli mu na ní při menším světle něco neuniklo. „Jakpak se jmenuješ?"

„Petro," odpověděl mladý voják.

„A vodkuďpak si?"

„Z Chmelnyckého."

„Aha," vyslovil Sergejič, jako by právě cosi velmi důležitého pochopil. „Takže z ukrajinský armády…"

Mladík přikývl.

„Dělostřelec?" zeptal se opatrně pán domu.

Tázaný zamítavě zakroutil hlavou.

„A jak se jmenujete vy?" zeptal se.

„Já? Sergej Sergejič, ale můžeš mi říkat prostě Sergejiči. Ale ty asi budeš Petr, a ne Petro…"

„Nene, jsem Petro. Tak to stojí i v občance."

„Já mám v občance napsaný Sergij Sergijovič, ale jinak jsem Sergej Sergejič. Takovej v tom je rozdíl!"

„Takže vy asi se svou občankou moc nesouhlasíte, co?" usoudil Petro.

„Copak s občankou, s tou souhlasim, jen to jméno v ní se mi nepozdává…"

„Tak to já jsem s občankou spokojený, i s tím jménem," pousmál se večerní host. Ten úsměv byl samozřejmý a snad až odzbrojující. I když přes opěradlo židle visel samopal…

„Nojo, ale třeba v tý tvý občance jméno vodpovídá tomu, jak se jmenuješ ve skutečnosti, proto nic nenamítáš," pronesl Sergejič zamyšleně. „Kdybych na tom takhle byl já, tak si taky nestěžuju. A pročpak jsi ke mně přišel, Petro? Nepotřebuješ třeba něco?"

„To jo," přikývl chlapec. „Chtěl jsem se s vámi seznámit. Už přes rok vás denně vidím, ale jak se jmenujete, jsem nevěděl."

„Kde mě vidíš?" podivil se Sergejič.

„No v dalekohledu," zrozpačitěl mírně chlapec. „Mám nařízeno sledovat vesnici. Býval bych přišel už dřív, ale přes den to není zrovna bezpečné, a za tmy vůbec máme zakázáno kamkoli se hnout. Jenže je to bezpečnější."